



EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

© Ministerstwo Spraw Zagranicznych, www.gov.pl/diplomacy

Permission to re-publish this translation has been granted by the Polish Ministry of Foreign Affairs for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC

© Ministerstwo Spraw Zagranicznych, www.gov.pl/dyplomacja

Zezwolenie na publikację tego tłumaczenia zostało udzielone przez Ministerstwo Spraw Zagranicznych wyłącznie w celu zamieszczenia w bazie Trybunału HUDOC

EUROPEJSKI TRYBUNAŁ PRAW CZŁOWIEKA

Nota informacyjna nt. orzecznictwa Trybunału nr 243

Sierpień – wrzesień 2020 r.

Kotilainen i Inni p. Finlandii – skarga nr 62439/12

Wyrok z 17.09.2020 r. [Pierwsza Sekcja]

Art. 2

Obowiązki pozytywne

Brak prewencyjnego skonfiskowania pistoletu studentowi, którego posty internetowe zamieszczane przed popełnieniem zabójstw w szkole, choć nie zawierały konkretnych gróźb, poddawały w wątpliwość jego zdolność do bezpiecznego posiadania broni palnej: *naruszenie*

Fakty – Skarżącymi są krewni osób, które zostały zabite w szkolnej strzelaninie. Sprawca (jeden ze studentów) miał zezwolenie na posiadanie broni palnej, a po zamieszczeniu kilku postów internetowych został przesłuchany przez funkcjonariusza policji w zakresie dotyczącym jego zdolności do posiadania broni. W rezultacie przesłuchania zdecydowano, że nie ma potrzeby pozbawiania go broni. Sprawca zabił następnie dziesięć osób, a sam – w trakcie tego wydarzenia – popełnił samobójstwo.

Prawo – Art. 2 (aspekt materialny): Korzystanie z broni palnej pociąga za sobą wysoki poziom zagrożenia dla prawa do życia, gdyż jakiegokolwiek wykroczenie z użyciem broni palnej, nie tylko umyślne, ale także poprzez niedbałe zachowanie, może mieć śmiertelne skutki dla ofiar, a ryzyko wykorzystania takiej broni do popełnienia umyślnego przestępstwa jest jeszcze poważniejsze. W związku z powyższym stanowi ono formę niebezpiecznej działalności, która musi pociągać za sobą pozytywny obowiązek przyjęcia i wdrożenia przez państwo środków mających na celu zapewnienie bezpieczeństwa publicznego. To podstawowe zobowiązanie polega na obowiązku przyjęcia uregulowań celem ochrony życia i zapewnienia skutecznego ich wdrażania i funkcjonowania.

i. *Ramy prawne* – Trybunał nie zgodził się, że istotną wadę stanowił sam brak ogólnokrajowego przekazywania między różnymi lokalnymi organami policji informacji dotyczącej wcześniejszego odnotowania różnych zagrożeń, które nie skutkowały wszczęciem postępowania karnego.

ii. *Pozwolenie na posiadanie broni palnej przez sprawcę* – Sądy krajowe ustaliły, że pozwolenie udzielone sprawcy zostało wydane zgodnie z właściwą ustawą (sprawca

spełniał wymogi ustawowe i przeprowadzono z nim osobistą rozmowę, co było warunkiem przyznania pozwolenia). Sądy stwierdziły, że brak było dowodów zaniedbania po stronie organów wydających pozwolenie. Trybunał nie znalazł powodów, by kwestionować te ustalenia.

iii. *Istnienie rzeczywistego i bezpośredniego zagrożenia życia* – Sądy krajowe uznały, że choć przed atakiem istniały pewne elementy faktyczne świadczące o tym, że sprawca może potencjalnie stwarzać ryzyko popełnienia czynów zagrażających życiu, to jednak informacje dostępne lokalnej policji w czasie poprzedzającym popełnienie przez sprawcę przestępstwa, w tym jego posty internetowe, nie dawały żadnych powodów do podejrzenia rzeczywistego ryzyka ataku w formie strzelaniny w szkole. Istnieje znaczna różnica między zachowaniem polegającym na umieszczaniu filmów wideo i tajemniczych postów w internecie bez konkretnych lub nawet ogólnych gróźb a masowym zabijaniem osób obecnych w określonym miejscu (zobacz *mutatis mutandis Van Colle p. Zjednoczonemu Królestwu*, skarga nr 7678/09, 13 listopada 2012 r., [Nota informacyjna nr 157](#)). Podejście sądów krajowych nie było zatem niezgodne z kryterium rzeczywistej lub przypisanej wiedzy o rzeczywistym i bezpośrednim zagrożeniu dla życia, określonym w orzecznictwie Trybunału.

Ponadto niniejszą sprawę należy odróżnić również od sprawy *Bljakaj i Inni* (nr 74448/12, 18 września 2014 r., [Nota informacyjna nr 177](#)), która dotyczyła niebezpiecznego mężczyzny z zaburzeniami psychicznymi, wobec którego stwierdzono potrzebę dalszego nadzoru lekarskiego i który z uwagi na ostry stan, w jakim się znajdował, i wyrażane przez niego groźby, został uprzednio – tego samego dnia, w którym poważnie zranił swą żonę i zabił jej adwokata – objęty natychmiastowym nadzorem policji.

Trybunał nie może zatem stwierdzić, że zachodziło rzeczywiste i bezpośrednie zagrożenie życia ze strony sprawcy, o którym policja wiedziała lub powinna była wiedzieć przed atakiem. Nie można zatem uznać, że okoliczności niniejszej sprawy dawały podstawy do powstania obowiązku osobistej ochrony osób, które padły ofiarą późniejszego zabójstwa, lub innych uczniów bądź personelu danej szkoły.

Powyższej konkluzji nie zmienia argument podniesiony przez skarżących, że policja powinna była pozyskać dokumentację medyczną i wojskową sprawcy w celu zweryfikowania danych dotyczących jego zdrowia psychicznego. Dostęp policji do danych medycznych osoby nie może mieć charakteru rutynowego i musi podlegać szczególnym wymogom dotyczącym konieczności i uzasadnienia, których nie można ustalać z perspektywy czasu. Ponadto, nawet jeśli dane dotyczące historii leczenia sprawcy byłyby dostępne, nie można określić, czy i w jakim stopniu ocena, czy w danym czasie sprawca stwarzał rzeczywiste i bezpośrednie zagrożenie, mogła zależeć od takich informacji.

iv. *Obowiązek szczególnej staranności* – Trybunał uznał, że obowiązek zapewnienia społeczeństwu ogólnej ochrony przed potencjalnymi przestępstwami ze strony jednej lub kilku osób może wchodzić w grę w odniesieniu do osób, zwłaszcza niebezpiecznych więźniów, które znajdują się pod opieką władz państwowych lub jeśli stwarzane przez nie bezpośrednie zagrożenie stało się widoczne w związku z interwencją policji. Trybunał uznał, że podobny obowiązek szczególnej staranności wchodził w grę w okolicznościach niniejszej sprawy.

Choć sprawca nie znajdował się pod opieką władz, były one odpowiedzialne za określenie i stosowanie wymogów dotyczących zgodnego z prawem posiadania broni palnej. Zważywszy na szczególnie wysoki poziom zagrożenia życia związany z każdym wykroczeniem z użyciem broni palnej, kluczowe jest wprowadzenie i rygorystyczne stosowanie przez państwo systemu odpowiednich i skutecznych gwarancji mających na celu przeciwdziałanie i zapobieganie wszelkim przypadkom niewłaściwego i niebezpiecznego użycia takiej broni. Pociąga to za sobą obowiązek interweniowania przez

władze po otrzymaniu informacji o faktach, które dają podstawy do konkretnych podejrzeń dotyczących przestrzegania takich wymogów.

W niniejszej sprawie policja była świadoma postów internetowych sprawcy, które – choć nie zawierały gróźb, były tego rodzaju, że wywoływały wątpliwości co do tego, czy sprawca może w dalszym ciągu bezpiecznie posiadać broń palną. Policja w rzeczy samej nie pozostała bierna, ale przeprowadziła rozmowę ze sprawcą. Nie podjęto jednak żadnych działań, by skonfiskować broń, mimo że wiadano, że ją posiada w oparciu o pozwolenie. O ile jednostkowy błąd w ocenie nie może wystarczyć do stwierdzenia naruszenia przez państwo jego obowiązków pozytywnych, zwłaszcza jeśli błąd ten stwierdza się z perspektywy czasu, o tyle można uznać, że przedmiotem niniejszej sprawy była kwestia, która wykracza poza taki błąd w ocenie.

Z punktu widzenia Trybunału zajęcie broni sprawcy stanowi uzasadniony środek ostrożności, jaki należy podjąć w okolicznościach, w których w oparciu o informacje przekazane władzom pojawiają się wątpliwości, czy sprawca jest zdolny do posiadania niebezpiecznej broni palnej. Środek taki nie stanowiłby znacznej ingerencji w jakiekolwiek konkurujące prawa chronione Konwencją, a zatem nie stwarzałby żadnej szczególnej trudności lub potrzeby przeprowadzenia delikatnego wyważenia praw. Środek taki nie wymagałby też wysokiego progu dla jego zastosowania, wprost przeciwnie. Stwierdzenie to jest kwestią odrębną od stwierdzenia, że nie można było uznać, że decyzja o niezajęciu broni miała związek przyczynowy z późniejszymi zabójstwami lub że wiązała się z niedopełnieniem przez państwo obowiązku zapewnienia ofiarom ochrony osobistej.

Władze krajowe nie zachowały zatem szczególnego obowiązku staranności ciążącego na nich z uwagi na szczególnie wysokie zagrożenie dla życia nieodłącznie związane z jakimkolwiek wykroczeniem z użyciem broni palnej. Doszło zatem do naruszenia przez pozwane Państwo jego materialnych obowiązków pozytywnych.

Rozstrzygnięcie: naruszenie (sześcioma głosami do jednego).

Trybunał stwierdził jednogłośnie, że nie doszło do naruszenia art. 2 w jego aspekcie proceduralnym.

Art. 41: 30 000 EUR tytułem szkody niemajątkowej łącznie dla każdego gospodarstwa domowego. 31 571,97 EUR tytułem szkody majątkowej dla jednego ze skarżących (utrata zarobków z powodu śmierci matki).